

บทที่ 4

บทวิเคราะห์

เป็นที่แน่นอนว่าเหตุการณ์ความเป็นไปในบ้านเมืองเป็นที่สนใจของประชาชนและเหตุการณ์ในบ้านเมืองย่อมรวมตลอดถึงเหตุการณ์อันเกี่ยวกับอาชญากรรมด้วย ฉะนั้น การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐให้สัมภาษณ์หรือให้ข่าวสารแก่สาธารณชนนั้น จึงเป็นการกระทำที่สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย และโดยนัยเดียวกัน การที่มีการให้ข่าวเกี่ยวกับอาชญากรรมแก่ประชาชนโดยตรงหรือผ่านสื่อสารมวลชนก็เป็นการกระทำที่ถูกต้องชอบด้วยหลักประชาธิปไตย แต่การที่มนุษย์เราอยู่ร่วมกันในสังคมนั้นจะต้องมีคุณค่าสองประการที่หล่อหลอมอยู่ คือคุณค่าของการอยู่ร่วมกันและคุณค่าส่วนบุคคล ซึ่งค่าทั้งสองนี้จะต้องมีความสมดุลกันจึงจะถือได้ว่ามีความเป็นประชาธิปไตย ในส่วนที่เกี่ยวกับการให้ข่าวสารนี้ คุณค่าของการอยู่ร่วมกัน โดยเฉพาะก็คือประโยชน์ของสาธารณะ ในการที่จะได้รับข่าวสาร และในส่วนของคุณค่าส่วนบุคคลก็คือสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหา ฉะนั้นในการให้ข่าวสารใดๆ เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมของรัฐจะต้องคำนึงถึงคุณค่าทั้งสองเสมอ กล่าวคือ ในการให้ข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาแก่สื่อมวลชนผู้ให้ข่าวต้องระมัดระวังอย่างที่สุดที่จะมิให้การให้ข่าวนั้นกระทบกระเทือนถึงผลของคดี และในแต่ละกรณีผู้ให้ข่าวจะต้องพิจารณาด้วยว่าประโยชน์สาธารณะในการรับทราบข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาของประชาชนมีน้ำหนักเหนือว่าสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหาหรือบุคคลที่สามที่เกี่ยวข้องกับคดีที่สมควรให้ข่าวหรือไม่ และพึงได้ข่าวเฉพาะเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าประโยชน์สาธารณะในการรับทราบข่าวเกี่ยวกับคดีอาญาของประชาชนมีน้ำหนักเหนือกว่าสิทธิส่วนบุคคลเท่านั้น แต่ในปัจจุบันดูเหมือนว่าทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมต่างเน้นการประชาสัมพันธ์กันอย่างมาก แต่การกระทำของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมไม่ว่าเรื่องใดๆ จะต้องไม่เป็นการกระทำที่เกินความพอดี กล่าวคือจะต้องไม่เป็นการกระทำที่เป็นการโฆษณาความเด่นให้กับตนเอง⁸⁵

⁸⁵ คณิศ ฌ นคร ค เล่มเดิม. หน้า 354.

4.1 ผลทางกฎหมายไทยของการละเมิดสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาจากการแถลงข่าว ต่อสื่อมวลชน

การนำผู้ถูกกล่าวหาออกแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนเป็นการปฏิบัติที่ทำให้ผู้ถูกกล่าวหาดูเหมือนเป็นผู้กระทำผิด จึงเป็นการละเมิดต่อทบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 39 ซึ่งบัญญัติว่า “ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้” ทั้งนี้ในมาตรา 28 วรรคสอง ได้วางหลักว่า บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีลักษณะเป็นการประจานผู้ถูกกล่าวหาให้มีผลในทางผู้กระทำต้องรับโทษทางอาญา หรือรับผิดทางแพ่ง หรือต้องถูกลงโทษทางวินัยจากระเบียบของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่าคงมีแต่คำพิพากษาฎีกาที่ 744/2501⁸⁶ ซึ่งเป็นเรื่องใช้อำนาจตามกฎหมายนอกความมุ่งหมายของกฎหมาย ซึ่งหากพิจารณาบทบัญญัติของกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิในชื่อเสียง เกียรติยศ หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคล และกฎหมายที่ควบคุมการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน จะเห็นได้ว่าการประจานผู้ถูกกล่าวหาโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นก่อให้เกิดผลทางกฎหมาย ดังนี้

4.1.1 ผลตามประมวลกฎหมายอาญา

การประจานผู้ถูกกล่าวหาโดยการแถลงข่าวนั้นก่อให้เกิดผลทางกฎหมายทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจอาจต้องรับผิดทางอาญา ดังต่อไปนี้

1) ความผิดฐานหมิ่นประมาท

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 บัญญัติว่า “ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษ...”

⁸⁶ ในคดีนี้ ตำรวจจับผู้เล่นการพนันสลากกินรวบ นายอำเภอต้องการจะปราบปรามการพนันประเภทนี้ จึงสั่งให้ตำรวจใส่กุญแจมือผู้ถูกจับเดินผ่านตลาดเพื่อให้อาย ซึ่งเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์ของอำนาจจับกุมตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คือ เพื่อมิให้ผู้ถูกจับหนี การใช้อำนาจตามกฎหมายของนายอำเภอเพื่อวัตถุประสงค์ในทางปราบปรามการพนัน เป็นการใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นอันมิใช่วัตถุประสงค์ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้น แม้ไม่มีการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายหรือกฎระเบียบและเป็นความหวังดีของนายอำเภอ ศาลฎีกาก็ยังวินิจฉัยว่า นายอำเภอปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157.

“ใส่ความ” คือ การกล่าวอ้างหรือทำให้แพร่หลายซึ่งข้อเท็จจริงที่กระทบถึงเกียรติของบุคคลให้ปรากฏต่อบุคคลอื่น⁸⁷ ซึ่งข้อเท็จจริงที่กล่าวอ้างหรือแสดงออกนั้นจะเป็นความเท็จหรือความจริงก็เป็นการใส่ความทั้งสิ้น

การแสดงออกอันเป็นการยืนยันข้อเท็จจริงจะเป็นการกระทำด้วยวาจา ลายลักษณ์อักษร หรือประการอื่นใดก็ได้ ข้อสำคัญอยู่ที่ว่าบุคคลอื่นสามารถทราบความหมายของการใส่ความได้⁸⁸

ที่ว่าการใส่ความนั้นต้องเป็นไปโดยประการที่น่าจะทำให้ผู้ถูกใส่ความเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น เกลียดชังนั้น หมายถึง ข้อเท็จจริงที่กล่าวอ้างหรือทำให้แพร่หลายนั้นต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ถึงขนาดที่จะทำให้ผู้ถูกใส่ความเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชังได้ และไม่จำเป็นต้องเกิดผลเพียงแต่จะทำให้เกิดผลคือน่าจะทำให้ผู้ถูกกล่าวหาเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชังก็พอแม้ความจริงผู้ฟังจะไม่รู้สึกดูหมิ่น เกลียดชังผู้ถูกกล่าวหาก็เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทแล้ว

“ชื่อเสียง” คือ ค่าหรือราคาที่มนุษย์มีต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันในทางศีลธรรม (คือในทางจิตใจ) หรือในทางสังคม⁸⁹

“ถูกดูหมิ่น” หมายถึง ถูกเหยียดหยามหรือขาดความนับถือในฐานะที่เขาควรจะได้รับ

“ถูกเกลียดชัง” หมายถึง ถูกคนอื่นเกลียดชังโดยเอาความรู้สึนึกคิดของบุคคลธรรมดาเป็นเครื่องวัดความรู้สึนึกคิด ซึ่งความรู้สึนึกคิดนี้อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลสมัยหรือเปลี่ยนแปลงไปตามสถานที่

ถ้ากล่าวใส่ความว่าประพฤชั่วหรือทุจริตเป็นคำกล่าวที่น่าจะทำให้เสียชื่อเสียง ซึ่งการกล่าวว่าคุณใดกระทำการที่เป็นความผิดอาญาโดยถูกลงโทษจำคุก ถูกสอบสวนจับกุมหรือต้องหามาแล้ว ถือเป็นการหมิ่นประมาท เช่น กล่าวว่าคุณใดที่สถานีตำรวจว่าข่มขืนชำเราเด็กหญิง ป. อย่างไรปรานี⁹⁰ ลงรูปถ่ายว่าคนขายชาติเป็นลมกลางศาล⁹¹ และแม้ไม่ถึงกับถูกกล่าวหา หากกล่าว

⁸⁷ คณิศ ฌ นคร ก เล่มเดิม. หน้า 84.

⁸⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 2822/2515 การที่จำเลยแสดงข้อความในจดหมายที่ได้รับจากผู้อื่นให้บุคคลที่สามทราบโดยรู้ว่าจะจดหมายนั้นมีข้อความหมิ่นประมาทนับว่าจำเลยได้ใส่ความผู้เสียหายแล้ว ไม่ต่างอะไรจากที่จำเลยได้กล่าวด้วยถ้อยคำวาจา และเมื่อบุคคลที่สามเข้าใจข้อความในจดหมายนั้นแล้ว การกระทำของจำเลยก็ครบองค์ประกอบความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 จำเลยจะได้กล่าวยืนยันข้อความนั้นว่าเป็นความจริงหรือไม่หาใช่สาระสำคัญ

⁸⁹ หยุต แสงอุทัย ข (2544). กฎหมายอาญา ภาค 2-3 (พิมพ์ครั้งที่ 10 แก้ไขเพิ่มเติม). หน้า 244.

⁹⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 1112/2501.

⁹¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 990/2508.

ว่าได้ทำความผิดทางอาญามาแล้วก็เป็นหมิ่นประมาท เช่น กล่าวว่าผู้เสียหายลักเปิดของจำเลย⁹² กล่าวว่าให้และรับสินบน⁹³ กล่าวว่า จ. ช่มชู้ ส. จนตาย⁹⁴ หรือใส่ความโดยระบุถึงความประพฤติดังประการที่ไม่ถึงกับเป็นความผิดอาญาแต่เป็นความประพฤติชั่วหรือทุจริตก็เป็นหมิ่นประมาท⁹⁵

ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำได้กระทำได้โดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี หรือภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏด้วยวิธีการใด แผ่นเสียง หรือสิ่งบันทึกเสียงอย่างอื่นกระทำได้โดยการกระจายเสียงหรือโดยกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่นใด ผู้กระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 328

‘ แม้ผู้พูดจะได้กล่าวออกไปโดยสุจริต แต่ผู้นั้นย่อมสำนึกในการกระทำและเล็งเห็นผลของการกระทำว่าจะทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง⁹⁶

“โฆษณา” หมายถึง การเผยแพร่ไปสู่ประชาชน

การกระทำได้โดยการกระจายเสียง หมายถึง กระทำให้ผู้อื่นได้ยินโดยไม่จำกัดจำนวน

กระทำได้โดยการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่น หมายถึง ป่าวประกาศแก่ประชาชน อาจทำได้โดยการพูด ด้วยลำโพง หรือแสดงละครเป็นการหมิ่นประมาทผู้อื่น

อย่างไรก็ดี ผู้กระทำความผิดจะไม่มีผิดหากเป็นการแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริตตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 329 และ 331 ดังนี้

1) การแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริตเพื่อความชอบธรรม ป้องกันตนหรือป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตามทำนองคลองธรรม ตามมาตรา 329 (1)⁹⁷

2) การแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริตในฐานะเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติการตามหน้าที่ ตามมาตรา 329 (2)⁹⁸

การกระทำของเจ้าพนักงานตามหน้าที่ ถ้าเป็นการปฏิบัติในขอบอำนาจย่อมเป็นการชอบด้วยกฎหมาย แต่อาจมีกรณีที่การกระทำตามหน้าที่อาจไม่มีอำนาจกล่าวหมิ่นประมาทผู้อื่น เช่น พนักงานประชาสัมพันธ์มีหน้าที่แถลงข่าว แต่ในการแถลงข่าวหาได้มีอำนาจกล่าวถ้อยคำที่เป็น

⁹² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2012/2517.

⁹³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1628/2500.

⁹⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 83/2501.

⁹⁵ จิตติ ดิงศรัทย์ ข (2532). กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 2 และภาค 3. หน้า 2392-2394.

⁹⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 380/2503 และ 79/2537.

⁹⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1756/2521, 2195/2521, 3017/2531.

⁹⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 858/2523.

หมิ่นประมาทผู้อื่นไม่ จะได้รับยกเว้นต่อเมื่อทำโดยสุจริตคือเชื่อว่าเป็นความจริงตามที่ได้แถลงและเชื่อว่าเป็นหน้าที่ต้องแถลงไปตามนั้น⁹⁹

3) การแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริตติชมด้วยความเป็นธรรมซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำได้ ตามมาตรา 329 (3)¹⁰⁰

4) การแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริตในการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรมเรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยในศาลหรือในการประชุมตามมาตรา 329 (4)¹⁰¹

5) คู่ความหรือทนายความของคู่ความซึ่งแสดงความคิดเห็นหรือข้อความในกระบวนการพิจารณาคดีในศาลเพื่อประโยชน์แก่คดีของตน ตามมาตรา 331¹⁰²

“สุจริต” หมายถึง เชื่อหรือเห็นว่าความคิดเห็นหรือข้อความนั้นถูกต้องเป็นความจริง ความผิฐฐานหมิ่นประมาท ผู้กระทำสามารถพิสูจน์ความจริงได้ และถ้าพิสูจน์ได้ ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษ แต่ทั้งนี้การพิสูจน์ความจริงจะต้องเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 330 คือ ห้ามมิให้พิสูจน์ ถ้าข้อความที่หาว่าเป็นหมิ่นประมาทนั้นเป็นการใส่ความในเรื่องส่วนตัว และการพิสูจน์นั้นจะไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน

ตัวอย่าง เช่น การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจนำผู้ต้องหามาแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนโดยบางครั้งทำป้ายชื่อแขวนไว้ที่ด้านหลังของผู้ต้องหา การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจให้สัมภาษณ์แก่นักข่าวในลักษณะที่ยืนยันความผิดของผู้ต้องหา การกล่าวหรือแสดงข้อเท็จจริงที่กระทบต่อเกียรติของผู้ถูกกล่าวหาให้ปรากฏแก่บุคคลทั่วไป เท่ากับเป็นการป่าวประกาศยืนยันประจานให้บุคคลอื่นเชื่อว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิดจริง ทั้งๆ ที่บุคคลดังกล่าวเป็นเพียงผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดเท่านั้น ยังไม่มีคำพิพากษาของศาลแสดงว่าเป็นผู้กระทำความผิดจริง ย่อมเป็นการใส่ความผู้ถูกกล่าวหาโดย

⁹⁹ จิตติ ดิงศภัทย์ ข เล่มเดิม. หน้า 2440.

¹⁰⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1716/2522 จำเลยส่งข้อความไปให้หนังสือพิมพ์บรรยายเรื่องที่โจทก์เป็นเจ้าของงานตำรวจปฏิบัติ จำเลยพูดรุนแรงไปบ้าง เป็นข้อความถึงอธิบดีกรมตำรวจเพื่อความชอบธรรมขอให้หนังสือพิมพ์ส่งข่าวผ่านไปทางผู้ใหญ่ของกรมตำรวจเป็นการติชมด้วยความเป็นธรรมอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำลงข้อความในหนังสือพิมพ์ตามเรื่องโดยสุจริตไม่เป็นความผิดตามมาตรา 329

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1112/2501 หนังสือพิมพ์เสนอข่าวว่า ก. ต้องหาชั้นสืบสวนว่าข่มขืนชำเรเด็กหญิงอย่างไรปราณี ศาลจะไม่รับฟ้องโดยอ้างว่าเป็นรายงานข่าวทั่วไปตามวิสัยของหนังสือพิมพ์ไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 526/2525 หนังสือพิมพ์ลงข้อความว่าโจทก์ผู้ว่าราชการจังหวัดประพุดิตนเป็นคนไร้ศีลธรรมมีส่วนพัวพันจ้างม่านักข่าว ใช้อำนาจในทางที่ผิดถือไม่ได้ว่ากล่าวติชมด้วยความเป็นธรรมตามวิสัยหนังสือพิมพ์พึงกระทำ.

¹⁰¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2976/2522.

¹⁰² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6483/2531.

ประการที่น่าจะทำให้ผู้นั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชังได้ การกระทำจึงครบองค์ประกอบ ความผิดฐานหมิ่นประมาทตามมาตรา 328¹⁰³ และจะถือว่าเป็นการแสดงความคิดเห็นหรือข้อความ โดยสุจริตในฐานะเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติการตามหน้าที่อันจะทำให้ไม่มีความผิดตามมาตรา 329 (2) ไม่ได้ เพราะจะถือว่าสุจริตต่อเมื่อเจ้าพนักงานเชื่อว่าข้อความที่แสดงเป็นความจริงและเจตนาที่จะแสดงข้อความเพื่อปฏิบัติการตามหน้าที่ แต่การให้ข่าวต่อสื่อมวลชนของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นไปเกินขอบเขตตามที่กฎหมายกำหนดไว้ และไม่ได้กระทำโดยสุจริต เนื่องจากรู้อยู่แล้วว่าผู้ต้องหาเป็นเพียงผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด เมื่อยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดจึงยังไม่แน่นอนว่าเป็นผู้กระทำความผิดจริงหรือไม่

2) ความผิดฐานดูหมิ่น

“ดูหมิ่น” หมายถึง ดูถูกเหยียดหยาม ทำให้อับอายขายหน้า ซึ่งอาจทำด้วยวาจา หรือ กิริยาท่าทาง หรือโฆษณาก็ได้

“ซึ่งหน้า” หมายถึง ต่อหน้าผู้ถูกดูหมิ่น คือการทำให้ผู้ถูกกระทำรู้ แต่ไม่จำเป็นต้องกระทำต่อหน้าโดยตรง อาจจะทำลับหลังแต่อยู่ในระยะที่ผู้ถูกกระทำอาจได้ยินได้

“ด้วยการโฆษณา” หมายถึง ด้วยการทำให้แพร่หลาย คือเป็นการดูหมิ่นในลักษณะการป่าวร้องให้รู้กันหลายๆ คน

การประจานผู้ถูกกล่าวหาไม่ว่าจะเป็นการนำผู้ถูกกล่าวหามาแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน โดยบางครั้งนำป้ายชื่อ หรือทำป้ายเขียนข้อความที่เป็นการแสดงว่าผู้ต้องหาเป็นคนไม่ดีไว้ที่ด้านหน้าของผู้ต้องหา ก็ถือเป็นการดูถูกเหยียดหยาม ทำให้ผู้ถูกกล่าวหาได้รับความอับอายด้วยการป่าวประกาศให้เป็นที่รู้กันโดยทั่วไป การกระทำความผิดจึงครบองค์ประกอบความผิดฐานดูหมิ่นตามมาตรา 393

3) ความผิดฐานเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 บัญญัติว่า “ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ต้องระวางโทษ...”

¹⁰³ เทียบเคียงได้กับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2012/2517 จำเลยพูดกับบุคคลที่สามกล่าวว่าโจทก์ร่วมกับพวก ลักเบ็ดของจำเลยไปแก๊งกิน โดยจำเลยไม่มีพยานหลักฐานใดที่จะดำเนินคดีเอาความต่อ โจทก์ร่วมกับพวกได้ คำพูดของจำเลยจึงไม่มีมูลความจริง แต่จำเลยกล่าวขึ้นขึ้นประจานให้บุคคลอื่นหลงเชื่อว่าความจริงโจทก์ร่วมกับ พวกลักเบ็ดของจำเลยยอมเป็นการใส่ความ ทำให้โจทก์ร่วมเสียชื่อเสียงถูกดูหมิ่นและเกลียดชังรังเกียจต่อความ ประพฤติอันเสื่อมเสียของโจทก์ร่วมได้ จึงเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท.

การปฏิบัติหน้าที่หรือไม่ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบที่จะต้องกระทำเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดอาจเสียหายแก่ราชการก็ได้ ไม่ต้องเป็นการคิดร้ายต่อเอกชนผู้ใดคนหนึ่ง ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องถึงกับเป็นการกลั่นแกล้งหรือไม่ต้องทำโดยทุจริต¹⁰⁴

กรณีที่มิใช่ระเบียบของทางราชการกำหนดไว้โดยชัดเจน เช่น ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำป้ายชื่อไว้ที่ด้านหน้าของผู้ต้องหาในการแถลงข่าว หากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานฝ่าฝืน ถือได้ว่าเป็นการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ จึงต้องรับผิดชอบตามมาตรา 157

ตัวอย่าง เช่น นายอำเภอส่งตัวผู้ต้องหาเล่นการพนันสลากรินรวบไปจังหวัดโดยใส่กุญแจมือให้ตำรวจคุมผ่านตลาดจากอำเภอไปขึ้นรถเพื่อให้ขาย เป็นการปราบปรามไม่ใช่ใส่กุญแจมือเพื่อมิให้หนีเป็นการกลั่นแกล้ง แม้ไม่ใช่การกลั่นแกล้งเพื่อเหตุส่วนตัวก็เป็นการเกินกว่าเหตุอันควรตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 86 มีความผิดตามมาตรา 157¹⁰⁵

4) ความผิดฐานทำให้ผู้อื่นได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญ

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 397 บัญญัติว่า “ผู้ใดในที่สาธารณะสถานหรือต่อหน้าธารกำนัล กระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการรังแกหรือข่มเหงผู้อื่น หรือกระทำให้ผู้อื่นได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญ ต้องระวางโทษ...” การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจนำผู้ต้องหามาแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน โดยบางครั้งทำป้ายชื่อแขวนไว้ที่ด้านหน้าของผู้ต้องหา การที่เจ้าหน้าที่รัฐให้สัมภาษณ์ต่อนักข่าวในลักษณะที่ยืนยันความผิดของผู้ต้องหา การกระทำนั้นเป็นการกระทำในที่สาธารณะหรือต่อหน้าชุมชน ซึ่งทำให้ผู้ต้องหาได้รับความอับอาย ถือได้ว่าเป็นการกระทำที่ครบองค์ประกอบความผิดตามมาตรา 397

4.1.2 ผลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

เจ้าหน้าที่รัฐซึ่งประจานผู้ถูกกล่าวหาต้องรับผิดชอบทางแพ่ง ดังต่อไปนี้

1) ความรับผิดฐานละเมิด ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 บัญญัติว่า “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

¹⁰⁴ จิตติ ดิงศกัทธิ์ ก (2536). คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1. หน้า 1352-1353.

¹⁰⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 744/2501.

คำว่า “โดยผิดกฎหมาย” ไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายบัญญัติโดยชัดแจ้งว่าการกระทำอันใดถือว่าเป็นการกระทำผิดกฎหมาย แต่มีความหมายเพียงว่ามีชอบด้วยกฎหมาย คือถ้าได้กระทำโดยไม่มีสิทธิหรือข้อแก้ตัวตามกฎหมายให้ทำได้แล้วก็ถือว่าเป็นการกระทำโดยผิดกฎหมาย ดังนั้น ถ้ากระทำโดยมีสิทธิตามกฎหมาย แม้จะเกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นก็ไม่เป็นผิดกฎหมาย¹⁰⁶ อย่างไรก็ตามบางกรณี แม้มีสิทธิที่จะทำได้ แต่ถ้าใช้สิทธิโดยไม่สุจริตในลักษณะที่มีแต่จะให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น ผู้กระทำอาจต้องรับผิดตามมาตรา 421 ซึ่งบัญญัติว่า “การใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดเสียหายแก่บุคคลอื่นนั้น ท่านว่าเป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมาย”

คำว่า “หรือสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่ง” หมายถึง สิทธิตามธรรมดาที่ยังไม่ได้กล่าวถึง เช่น สิทธิในชื่อเสียงหรือการไม่ให้ใครมาด่าว่า¹⁰⁷

2) หมิ่นประมาททางแพ่ง

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423 บัญญัติว่า “ผู้ใดกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลาย ซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง เป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของบุคคลอื่นก็ดีหรือเป็นที่เสียหายแก่ทางทำมาหาได้หรือทางเจริญของเขาโดยประการอื่นก็ดี ท่านว่าผู้นั้นจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เขาเพื่อความเสียหายอย่างใด อันเกิดแต่การนั้น แม้ทั้งตนมิได้รู้ว่าข้อความนั้นไม่จริง แต่หากควรจะได้รู้ได้”

ผู้ใดส่งข่าวสารอันตนมิได้รู้ว่าเป็นความไม่จริง หากว่าตนเองหรือผู้รับข่าวสารนั้นมีทางได้เสียโดยชอบในการนั้นด้วยแล้ว ท่านว่าเพียงที่ส่งข่าวสารเช่นนั้นหาทำให้ผู้นั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่”

การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลาย หมายถึง การแสดงข้อความใดๆ ให้บุคคลที่สามหรือบุคคลภายนอกได้ทราบไม่ว่าด้วยวิธีการใดๆ

สิ่งที่ถูกกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายออกไปนั้น คือข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง ถ้าข้อความนั้นเป็นความจริงย่อมไม่เป็นละเมิดตามมาตรานี้ แต่อาจจะเป็นละเมิดตามมาตรา 420 หรือ บางกรณีไม่ถือว่าเป็นหมิ่นประมาทตามมาตรา 423 แต่อาจเป็นละเมิดตามมาตรา 420 ได้ เช่น คำด่า เป็นต้น

วรรคสองของมาตรา 423 เป็นข้อยกเว้น ผู้กระทำไม่ต้องรับผิด ซึ่งหมายถึงเฉพาะการกล่าวหรือไขข่าววิธีส่งข่าวสารเท่านั้น และผู้ส่งข่าวกับผู้รับข่าวจะต้องมีทางได้เสียโดยชอบเกี่ยวกับข่าวสารนั้นด้วย

¹⁰⁶ ไพจิตร บุญญพันธุ์. (2538). คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด (พิมพ์ครั้งที่ 7 แก้ไขเพิ่มเติม). หน้า 15.

¹⁰⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 124/2487.

เนื่องจากยังไม่มีคำพิพากษาของศาลแสดงว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจนำผู้ต้องหาออกมาแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน หรือให้สัมภาษณ์ต่อนักข่าวในลักษณะที่ยืนยันความผิดของผู้ถูกกล่าวหา ถือว่าเป็นการไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริงเป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงเกียรติคุณของผู้ถูกกล่าวหา เพราะการปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาในลักษณะประจานเท่ากับเป็นการประกาศความชั่วของผู้นั้นให้เป็นที่รู้กันโดยทั่วไป ทำให้ผู้พบเห็นเข้าใจว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด ทั้งๆ ที่ศาลยังมิได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดแสดงว่าได้กระทำความผิดหรือไม่ การกระทำของเจ้าหน้าที่ตำรวจย่อมเป็นละเมิดหรือหมิ่นประมาทตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 420 และ 423

4.1.3 ผลตามความผิดตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534

กรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นเด็กหรือเยาวชน¹⁰⁸ เจ้าหน้าที่ตำรวจอาจต้องรับผิดทางอาญาตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 93, 131 และ 132 ดังต่อไปนี้

มาตรา 93 บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดบันทึกภาพ แพร่ภาพ พิมพ์รูป หรือบันทึกเสียง แพร่เสียงของเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด หรือโฆษณาข้อความซึ่งปรากฏในทางสอบสวนของพนักงานสอบสวนหรือในทางพิจารณาคดีของศาลที่อาจทำให้บุคคลอื่นรู้จักตัว ชื่อตัว ชื่อสกุลของเด็กหรือเยาวชนนั้น หรือโฆษณาข้อความเปิดเผยประวัติการกระทำความผิดหรือสถานที่อยู่ สถานที่ทำงานหรือสถานศึกษาของเด็กหรือเยาวชนนั้น

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่การกระทำเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาโดยได้รับอนุญาตจากศาล หรือการกระทำที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการ

มาตรา 131 บัญญัติว่า “ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงานมีตำแหน่งหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ และได้รับความลับของผู้อื่นเพราะการปฏิบัติการตามหน้าที่ การกระทำโดยประการใดๆ อันมิชอบด้วยหน้าที่ให้ผู้อื่นล่วงรู้ความลับนั้น โดยประการที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดต้องระวางโทษ...”

¹⁰⁸ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 4 ให้ความหมายของ คำว่า “เด็ก” ไว้ว่าหมายถึงบุคคลอายุเกินเจ็ดปีบริบูรณ์แต่ยังไม่เกินสิบสี่ปีบริบูรณ์ และ “เยาวชน” หมายถึง บุคคลอายุเกินสิบสี่ปีบริบูรณ์แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์.

มีข้อสังเกตว่าพนักงานสอบสวนถือเป็นเจ้าพนักงานตามความหมายในมาตรา 132 ข้างต้น เนื่องจากมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญาตามที่บัญญัติไว้ในหมวด 4 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534

4.1.4 โทษทางวินัย

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษทางวินัยของเจ้าหน้าที่ตำรวจสำหรับกรณีที่มีการปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาในลักษณะประจานมีดังนี้

พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 มาตรา 5 บัญญัติว่า “การกระทำความผิดวินัยตำรวจนั้นทำนให้หมายความถึงการกระทำความผิดดังต่อไปนี้

1) คือ ขัดขึ้น หลีกเลียง หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตนที่ชอบด้วยกฎหมาย

3) ไม่ประพฤติตนให้เคร่งครัดต่อมรรยาทและระเบียบแบบแผนของตำรวจ

8) ไม่ดัดเตือนสั่งสอนหรือลงทัณฑ์ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาที่กระทำความผิดตามโทษานุโทษ

12) ประพฤติผิดวินัยข้าราชการพลเรือน ดังที่ได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนที่ใช้อยู่”

นอกจากนี้ ประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดีได้กำหนดลักษณะการกระทำที่ถือว่าผิดวินัยไว้ในลักษณะเดียวกัน ดังนี้

ลักษณะที่ 1 บทที่ 1 ว่าด้วยประพฤติและระเบียบวินัย ข้อ 2 กำหนดว่า

“ข้อ 2 การกระทำความผิดวินัยของตำรวจนั้นหมายความรวมถึงการกระทำความผิดดังต่อไปนี้

1) คือ ขัดขึ้น หลีกเลียง หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตนที่ชอบด้วยกฎหมาย

8) งดเว้นไม่ดัดเตือนสั่งสอนหรือลงทัณฑ์ผู้ใต้บังคับบัญชาที่จะกระทำความผิดตามโทษานุโทษ

12) ประพฤติผิดวินัยข้าราชการพลเรือน ดังที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนที่ใช้อยู่คือ

1) ต้องรักษาวินัยโดยเคร่งครัดอยู่เสมอ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัยจึงต้องได้รับโทษตามที่บัญญัติไว้

6) ต้องรักษาความลับของทางราชการ

การเปิดเผยความลับของราชการอันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง
เป็นความผิดวินัยร้ายแรง

การดูหมิ่นเหยียดหยามกดขี่ข่มเหงราษฎรเป็นความผิดวินัยร้ายแรง

18) ให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ส่งเสริมและดูแลระมัดระวังให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติ
ตามวินัย ผู้บังคับบัญชาผู้ใดละเลยไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ตามมาตรา ๙ โดยไม่สุจริต ให้ถือว่าผู้นั้น
กระทำผิดวินัย”

เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ใดกระทำผิดต่อวินัยตำรวจจะต้องรับทัณฑ์ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 8
แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 ซึ่งกำหนดว่าทัณฑ์ที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดต่อวินัย
ตำรวจ ได้แก่

- 1) ภาคทัณฑ์
- 2) ทัณฑกรรม
- 3) กักยาม
- 4) กักขัง
- 5) จำขัง
- 6) ลงโทษตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อความรับผิดชอบทางอาญาด้วยการปิดป้ายชื่อไว้ที่ด้านหน้าของ
ผู้ต้องหานั้นออกแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนซึ่งประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดีกำหนด
ห้ามไว้ชัดเจน แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจก็ยังฝ่าฝืนกระทำไปต่างๆ ที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีหนังสือเวียน
กำชับให้เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบที่วางไว้โดยเคร่งครัดหลายครั้ง¹⁰⁹ แล้วก็ยังมิ

¹⁰⁹ 1) หนังสือกรมตำรวจ ที่ 0601 (ป)/273 ลงวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2540 เรื่องกำชับการปฏิบัติเกี่ยวกับการ
ให้ข่าว การแถลงข่าว ให้สัมภาษณ์หรือแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน

2) หนังสือกรมตำรวจ ที่ 0625.23/ 11412 ลงวันที่ 18 สิงหาคม 2540 เรื่องกำชับการปฏิบัติเกี่ยวกับให้
ข่าว การแถลงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชน

3) หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ด่วนมาก ที่ 0007.23/7033 ลงวันที่ 25 มิถุนายน 2542 เรื่อง กำชับ
การปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการกับผู้ต้องหาในการแถลงข่าวหรือเผยแพร่ข่าวต่อสื่อมวลชน

4) หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 0002.62/335 ลงวันที่ 14 มกราคม 2543 เรื่อง กำชับการปฏิบัติ
เกี่ยวกับการดำเนินการกับผู้เสียหายในการแถลงข่าวหรือเผยแพร่ข่าว

5) หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ด่วนมาก ที่ 0025.43/648 ลงวันที่ 26 มกราคม 2543 เรื่อง กำหนด
แนวทางในการชี้แจงข้อเท็จจริงกรณีสื่อมวลชนเสนอข่าวพาดพิง

6) หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 0025.43/202 ลงวันที่ 9 มีนาคม 2544 เรื่อง กำหนดแนวทางการ
ปฏิบัติเกี่ยวกับการให้สัมภาษณ์ หรือเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน

การฝ่าฝืนอีก การกระทำดังกล่าวถือเป็นการกระทำที่ผิดต่อวินัย เนื่องจากเป็นการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่ชอบด้วยกฎหมาย

นอกจากนี้การนำผู้ต้องหาออกมาแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน โดยบางครั้งทำป้ายชื่อไว้ที่ด้านหลังของผู้ต้องหาหรือให้สัมภาษณ์ต่อนักข่าวในลักษณะที่ยืนยันความผิดของผู้ถูกกล่าวหา ถือได้ว่าเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยามราษฎรจนผู้บังคับบัญชาย่อมมีอำนาจสั่งลงโทษเจ้าหน้าที่ผู้กระทำผิดวินัยดังกล่าวตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พ.ศ. 2477 มาตรา 8 ได้

สำหรับกรณีของพนักงานอัยการ อาจต้องได้รับโทษทางวินัย เพราะการให้ข่าวกรณีประโยชน์สาธารณะในการรับข่าวเกี่ยวกับคดีของประชาชนมีน้ำหนักน้อยกว่าสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหา หรือให้ข่าวในลักษณะที่ยืนยันความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลย¹¹⁰ เป็นการดูหมิ่นและเหยียดหยามผู้นั้น

4.2 ข้อพิจารณาเกี่ยวกับหลักประกันสิทธิตามกฎหมายต่างประเทศเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย

ในกฎหมายต่างประเทศที่จะได้กล่าวถึงมาแล้ว การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจนำผู้ต้องหาออกมาแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน และให้สัมภาษณ์ในลักษณะที่ยืนยันความผิดของผู้ต้องหานั้น มีกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดอย่างชัดเจน รวมถึงกำหนดวิธีการในการให้สัมภาษณ์หรือจัดแถลงข่าวด้วย ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทย มีข้อสังเกตดังนี้

1) ประเทศอังกฤษ

ในประเทศอังกฤษ การพิจารณาคดีกระทำโดยลูกขุนซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาที่ศาลเชิญให้มานั่งฟังการสืบพยานและทำหน้าที่พิจารณาชี้ขาดข้อเท็จจริงถึงความถูกต้องของจำเลย ดังนั้นการใช้อัยการหรือการกระทำที่ทำให้ผู้ถูกกล่าวหาดูเหมือนเป็นผู้กระทำผิด เช่น การเปิดเผย

7) หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 0006.42/1422 ลงวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2545 เรื่อง คำขับการปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว หรือให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชน

8) หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 0025.43/4986 ลงวันที่ 19 กันยายน 2545 เรื่อง กำหนดแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการให้สัมภาษณ์ หรือเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน

9) หนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 0007.23/10212 ลงวันที่ 9 ธันวาคม 2547 เรื่อง คำขับแนวทางการปฏิบัติกรณีเกิดเหตุที่มีข้าราชการตำรวจเกี่ยวข้อง เฉพาะข้อ 4

10) คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 855/2548 เรื่อง การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์

11) คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 465/2550 เรื่อง การปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าว การแถลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเผยแพร่ภาพ ต่อสื่อมวลชน และการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ (แก้ไขเพิ่มเติม).

¹¹⁰ ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการให้บริการข่าวสาร พ.ศ. 2537, ข้อ 4.

การรับสารภาพของผู้ต้องหายอมทำให้ลูกขุนมีอคติและส่งผลให้จำเลยไม่ได้รับการพิจารณาโดยเที่ยงธรรม ด้วยเหตุนี้ประเทศอังกฤษจึงมีกฎหมายควบคุมการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องหาไว้อย่างชัดเจน โดยศาลใช้มาตรการลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลต่อการเปิดเผยข้อมูลที่มีลักษณะเป็นการประจาน ผู้ถูกกล่าวหาตั้งแต่ชั้นสอบสวน

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทยแล้ว ในชั้นสอบสวนยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่ควบคุมการให้ข่าวของเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้อย่างชัดเจน คงมีแต่บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่ห้ามไม่ให้ปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาเสมือนเป็นผู้กระทำความผิด อย่างไรก็ตาม การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจัดให้มีการนำผู้ถูกกล่าวหาออกแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน และให้ข่าวในลักษณะการใช้ถ้อยคำหรือการกระทำที่ทำให้ผู้ถูกกล่าวหาเสมือนเป็นผู้กระทำความผิด แม้จะยังไม่ถึงกับเป็นการละเมิดอำนาจศาลในกฎหมาย แต่ก็เป็นการใช้อำนาจโดยมิชอบด้วยหน้าที่ได้

2) ประเทศสหรัฐอเมริกา

การนำผู้ถูกกล่าวหาออกแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนของประเทศสหรัฐอเมริกามีการกำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติในการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะต้องให้ข่าวต่อสื่อมวลชนไว้อย่างชัดเจน โดยมีการกำหนดหลักเกณฑ์การจำกัดการรายงานข่าวของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีหลักการที่สำคัญ คือ การให้ข่าวของเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการเกี่ยวกับคดี จะส่งผลกระทบต่อการศึกษา ซักถามข้อเท็จจริงของลูกขุนเพราะการเผยแพร่ข่าวสารต่างๆ ทำให้ไม่สามารถคัดเลือกผู้ที่จะมาเป็นลูกขุนที่เที่ยงธรรมปราศจากอคติความลำเอียงได้เท่ากับเป็นการปฏิเสธสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเที่ยงธรรม และการควบคุมการให้ข่าวของเจ้าหน้าที่ตำรวจกระทำโดยการจำกัดบทบาทของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการให้ข่าวเกี่ยวกับคดีอาญา ซึ่งเป็นการให้ข่าวที่กระทบต่อสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาที่จะไม่ถูกประจานโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม โดยถือว่าแม้จะเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องเปิดเผยข่าวสารให้ประชาชนหรือสื่อมวลชนได้ทราบ แต่การเปิดเผยหรือให้ข่าวโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องไม่เป็นการแทรกแซงการดำเนินกระบวนการพิจารณา หรือทำให้สิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเที่ยงธรรมปราศจากอคติได้รับกระทบกระเทือน อีกทั้งเจ้าหน้าที่ผู้ให้ข่าวจะต้องไม่เปิดเผยหรือให้ข่าวที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาต่อผู้ถูกกล่าวหาในครั้งก่อนๆ รวมทั้งไม่ส่งเสริมหรือช่วยเหลือสื่อมวลชนในการถ่ายรูปหรือแพร่ภาพของผู้ถูกกล่าวหาทางโทรทัศน์ในระหว่างที่อยู่ในความควบคุม จึงเห็นได้ว่าการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องหาในลักษณะที่ทำให้เห็นว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดมีผลกระทบต่อคดี เพราะอาจทำให้ลูกขุนเกิดอคติจนทำให้จำเลยไม่ได้รับการพิจารณาโดยเที่ยงธรรม สหรัฐอเมริกาจึงควบคุมการให้ข่าวของเจ้าหน้าที่รัฐในกระบวนการยุติธรรมไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องหาย่อมทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้กล่าวถ้อยคำต้องรับผิดชอบหมั่นประมาทด้วย

ในขณะที่ตามกฎหมายไทย มีระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการให้ข่าวแก่สื่อมวลชน แต่ดูเหมือนว่าข้อกำหนดดังกล่าวยังไม่ได้รับการคำนึงถึงในทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกรณีทั่วไปเท่าใดนัก

3) ประเทศเยอรมนี

กฎหมายเยอรมันมีบทบัญญัติที่คุ้มครองมิให้การกระทำใดๆ ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ กระทบต่อเกียรติของผู้ถูกกล่าวหา แม้ว่ากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้กำหนดเรื่องการนำผู้ถูกกล่าวหาออกแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนไว้ แต่มีกฎหมายกำหนดโทษเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนที่มีลักษณะเป็นการประจานผู้ถูกกล่าวหาเกี่ยวข้องกับบทบัญญัติของกฎหมายที่คุ้มครองชื่อเสียง เกียรติยศและความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลไว้ ดังเช่นใน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 823 วรรคหนึ่ง กำหนดว่าผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อกระทำต่อบุคคลอื่น โดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สินหรือสิทธิอื่นใด จำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้น และในวรรคสอง กำหนดว่าผู้ใดทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องบุคคลอื่น ถ้าผู้ฝ่าฝืนไม่มีส่วนผิดในการกระทำผิด ผู้ฝ่าฝืนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบเพียงเท่าที่ได้กระทำ และในประมวลกฎหมายอาญาเยอรมนี มาตรา 186 กำหนดว่าผู้ใดกล่าวร้ายหรือทำให้แพร่หลายซึ่งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุคคลอื่นอันเป็นการดูถูกหรือทำให้เสียหายต่อชื่อเสียงในสังคมหรือเสียหายต่อความน่าเชื่อถือต้องถูกลงโทษในความผิดฐานหมิ่นประมาท ถ้าการหมิ่นประมาทได้กระทำโดยเปิดเผยหรือทำให้แพร่หลายโดยการเขียน การวาดภาพ หรือรูปภาพ ต้องระวางโทษ รวมทั้งในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 353 B (1) กำหนดว่า ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงานหรือเคยเป็นเจ้าพนักงานเปิดเผยความลับในหน้าที่ราชการซึ่งตนดูแลรับผิดชอบอยู่โดยปราศจากอำนาจและโดยการกระทำเช่นนั้นทำให้เกิดความเสียหายแก่ประโยชน์สาธารณะโดยรวม ต้องรับผิดชอบในทางอาญาเช่นกัน

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทยแล้ว จะเห็นได้ว่ากฎหมายเยอรมนีได้มีบทกำหนดบทลงโทษต่างๆ ไว้ ว่าถ้อยคำที่กล่าวหาว่าบุคคลใดกระทำความผิดอาญาถือเป็นการหมิ่นประมาท บุคคลนั้นตามประมวลกฎหมายอาญา ทำให้สามารถควบคุมไม่ให้มีการเปิดเผยข้อมูลที่มีลักษณะเป็นการประจานผู้ถูกกล่าวหาโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ดังเช่นที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ส่วนหลักตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของเยอรมนีนั้นเป็นไปในทางเดียวกับหลักความรับผิดชอบละเมิดในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ทางปฏิบัติของไทยกลับไม่เคร่งครัดเหมือนของเยอรมนี ทำให้อำนาจบังคับของกฎหมายตามหลักประกันสิทธิดังกล่าวไม่มีความศักดิ์สิทธิ์เท่าที่ควร

4.3 การจำกัดขอบเขตของเจ้าหน้าที่งานในกระบวนการยุติธรรมในการแถลงข่าวคดีอาญา

เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับคดีอาญาให้ประชาชนทราบ ซึ่งการเปิดเผยดังกล่าวสอดคล้องกับสิทธิที่จะรับรู้ของสาธารณชน แม้ข้อมูลบางอย่างจะเป็นการกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลหรือชื่อเสียงของผู้ถูกกล่าวหา แต่ก็มีคามจำเป็นที่ต้องแจ้งให้ประชาชนทราบว่ามีการกระทำผิดอันมีลักษณะที่น่าจะเป็นอันตรายเพื่อประชาชนจะได้ระมัดระวัง หรือเพื่อประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐานหรือหาตัวผู้กระทำผิด ซึ่งตัวอย่างที่กล่าวมานี้ถือเป็นกรณีที่ประโยชน์สาธารณะในการรับรู้ข่าวสารคดีอาญาของประชาชนมีน้ำหนักเหนือกว่าสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหา แต่เมื่อใดก็ตามที่ผู้ต้องหาได้รับการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อสังคมที่จะรับรู้ต่อไป เจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมไม่มีอำนาจที่จะกระทำได้ เพราะส่วนที่เกินความจำเป็นนั้นกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหา โดยการเปิดเผยต้องมีขอบเขตในการใช้อำนาจในการเปิดเผยข้อมูล เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องเลือกมาตรฐานที่ก่อให้เกิดความยุติธรรมต่อบุคคลและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมของรัฐให้มากที่สุด

บทบาทและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการนำผู้ถูกกล่าวหาออกแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนย่อมสะท้อนหรือตอบสนองสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ประการหนึ่งก็คือ สิทธิในการรับรู้ข่าวสาร (Right to know) นั้นย่อมหมายความว่าประชาชนทุกคนมีสิทธิในการบริโภคข่าวสารข้อมูลจากปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมในแต่ละวัน แต่ในขณะเดียวกันบุคคลย่อมมีสิทธิพื้นฐานอีกประการหนึ่งคือ สิทธิส่วนบุคคล (Right to privacy) ซึ่งก็คือสิทธิที่รับรองความมีอิสระเสรีของประชาชนในการที่จะมิให้บุคคลอื่นล่วงล้ำสิทธิส่วนบุคคลของเขาได้ ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (Right to know) กับสิทธิส่วนบุคคล (Right to privacy) อาจขัดแย้งกันได้ หากการให้ข่าวสารคดีอาญาโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำโดยมิได้คำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยเฉพาะอาจเป็นเรื่องของการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลได้ เช่น การแถลงข่าวจับกุมผู้ถูกกล่าวหา การอนุญาตให้มีการเผยแพร่ภาพ หรือชื่อสกุลของผู้ถูกกล่าวหา เป็นต้น

มาตรการควบคุมการนำผู้ถูกกล่าวหาออกแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนยังขาดความเหมาะสม เพราะการตัดสินใจในการนำผู้ถูกกล่าวหาออกแถลงข่าวอยู่ในดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ เมื่อมีการยอมรับสารภาพในชั้นสอบสวน ไม่ว่าจะเป็นคำรับสารภาพที่เกิดขึ้นโดยสมัครใจหรือไม่ก็ตาม เจ้าหน้าที่ตำรวจจะถามความสมัครใจของผู้ต้องหาที่จะแสดงความยินยอมที่ออกแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน หากว่าผู้ต้องหายินยอม เจ้าหน้าที่ตำรวจก็จะนำตัวผู้ต้องหาออกแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน และในการให้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจก็มักจะให้ข่าวแก่สื่อมวลชนในลักษณะที่ยืนยันความผิดของผู้ถูกกล่าวหา และแม้ว่าผู้ต้องหาจะไม่ให้ความยินยอมในการออกแถลงข่าวต่อ

สื่อมวลชนก็ตาม เจ้าหน้าที่ตำรวจก็อาจอ้างเหตุผลในทางดุลพินิจว่าการแถลงข่าวดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน และจัดให้มีการแถลงข่าวและให้สัมภาษณ์ในลักษณะที่เป็นการยืนยันความผิดของผู้ถูกกล่าวหาอีกเช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องเพราะแม้ว่าผู้ถูกกล่าวหาจะให้ความยินยอมในการออกแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนหรือไม่ก็ตาม เจ้าหน้าที่ตำรวจมักจัดให้มีการแถลงข่าวทั้งสิ้น รวมทั้งในการถามความสมัครใจของผู้ถูกกล่าวหา นั้น การแสดงความยินยอมอาจไม่ได้ มาจากความสมัครใจที่แท้จริงของผู้ต้องหา ก็เป็นไปได้

4.3.1 หลักในการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐ

ในเรื่องนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่าควรมีหลักในการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการนำตัวผู้ถูกกล่าวหาออกแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน ดังนี้

1) การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้ที่เกี่ยวข้องในคดี

การให้ข่าวยืนยันว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำผิด หากเกิดขึ้นโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายย่อมเป็นการกระทำละเมิดต่อสิทธิของผู้ต้องหาในทางอาญา โดยเฉพาะสิทธิในชื่อเสียงของผู้ต้องหา เพราะการให้ข่าวยืนยันว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำผิดนั้น เป็นการประกาศให้บุคคลอื่นเข้าใจว่าผู้ต้องหากระทำความผิด

(1) ผู้ถูกกล่าวหา

ในการดำเนินคดีอาญานั้น แม้ผู้ต้องหาจะเป็นผู้กระทำความผิดที่แท้จริง แต่เขายังไม่ใช่ผู้กระทำผิดในสายตาของกฎหมายจนกว่าจะพิสูจน์ความผิดให้สิ้นสุดลง เป็นไปได้ว่าผู้ต้องหากระทำไปเพราะป้องกัน หรือมีเหตุสุดวิสัย การกระทำเช่นนี้ในสายตาของกฎหมาย ผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ แต่เนื่องมาจากการนำผู้ถูกกล่าวหาออกแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนไม่ว่าจะเป็นผลมาจากการยอมรับสารภาพและการให้ความยินยอมของผู้ถูกกล่าวหา หรือการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้ดุลพินิจเห็นสมควรว่าควรนำผู้ต้องหามาแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนได้ ส่งผลให้ผู้ที่ได้รับทราบข่าวสารทั้งตามหน้าหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์หรือตามสื่อต่างๆ ย่อมเกิดความเชื่อว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดที่แท้จริง ดังที่ได้ทราบมาแล้ว เมื่อผู้ต้องหารับสารภาพ ย่อมทำให้ผู้ที่ทราบข้อเท็จจริงเชื่อเสียแล้วว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดที่แท้จริง นอกจากนี้การที่เจ้าหน้าที่รัฐนำผู้ต้องหาไปแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน เป็นการทำให้ผู้ต้องหาต้องค่าในสายตาของผู้ที่พบเห็นทำให้ผู้ต้องหาต้องได้รับความอับอาย เสียชื่อเสียง และถูกเกลียดชัง ซึ่งถือเป็นการกระทำในลักษณะประจานหรือหยามเกียรติ ย่อมกระทบต่อชื่อเสียงเกียรติภูมิ และสถานะทางสังคมของผู้ต้องหา อันเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เช่น สิทธิที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดที่แท้จริง สิทธิที่จะไม่ถูกประจานหรือหยามเกียรติ เพราะการแถลงข่าวเป็นการยืนยันหรือ

ประธานความผิดของผู้ต้องหาโดยตรง สิทธิในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เช่นนี้ ปกป้องถือว่าเป็นสิทธิที่ไม่อาจสละได้ ดังนั้น ไม่ว่าผู้ถูกกล่าวหาจะสมัครใจให้เจ้าหน้าที่นำตัวมาแถลงข่าวหรือไม่ก็ตาม ย่อมเป็นการละเมิดสิทธิดังกล่าว

ตัวอย่าง เช่น กรณีที่ นายวีระ รอดชีวัน รองผู้ว่าราชการจังหวัด อ่างทอง พร้อมด้วย พล.ต.ต. วิสุทธิ์ วานิชบุตร ผบก.ภ.จว. อ่างทอง และ พ.ต.อ. สุรินทร์ ทับพันบุผา รอง ผบก. ภ.จว. อ่างทอง ร่วมกันแถลงข่าวจับกุม นายสมพงษ์ พิงฮาด และนายศักดิ์ศิลป์ ยินดี พร้อมของกลางยาบ้า 38,000 เม็ด สอบสวนผู้ต้องหาให้การสารภาพ โดยก่อนแถลงข่าว พล.ต.ต. วิสุทธิ์ สั่งการให้เจ้าหน้าที่พิมพ์ป้ายชื่อผู้ต้องหาวางบนโต๊ะ ใช้ชื่อคำว่า “เคนมมนุษย์” และ “อมมนุษย์” มาให้ผู้ต้องหาเลือกว่าใครจะใช้ชื่อใด ตามกรณีดังกล่าวนี้เห็นได้ชัดเจนว่า ในกรณียาเสพติดในลักษณะดังกล่าว เจ้าหน้าที่รัฐปฏิบัติหน้าที่ มักจะนำผู้ถูกกล่าวหาออกแถลงข่าวเพื่อเป็นการยืนยันความผิดของผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งในกรณีนี้ที่เจ้าหน้าที่รัฐนำป้ายคำว่า “เคนมมนุษย์” และ “อมมนุษย์” มาวางไว้แทนป้ายชื่อผู้ถูกกล่าวหา นั่น นอกจากจะเป็นการประธานความผิดที่ยังไม่อาจสรุปได้ชัดเจนแล้ว ยังเป็นการหมิ่นและหยามศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ถูกกล่าวหาอย่างยิ่งด้วย จากกรณีดังกล่าว ผู้เขียนมีความเห็นว่า เป็นการกระทำที่ขัดต่อหลักกฎหมายโดยชัดเจน เนื่องจากไม่คำนึงถึงสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งในทางปฏิบัติที่เหมาะสม เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนโดยสรุปเพียงลักษณะแห่งการกระทำผิด ผลการจับกุม วิธีที่ใช้กระทำความผิดเท่านั้น ห้ามมีการนำตัวผู้ถูกกล่าวหาออกแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนโดยเด็ดขาดเพื่อเคารพสิทธิการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ถูกกล่าวหา ยังคงเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด อีกทั้งห้ามมีการเปิดเผยชื่อจริง หรือลักษณะบ่งเฉพาะของผู้ถูกกล่าวหาด้วยเช่นเดียวกันเพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาได้กลับสู่สังคมอย่างปกติ

ดังนั้น ตราบใดที่ยังไม่มีคำพิพากษาของศาลของศาลว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิด เจ้าหน้าที่รัฐจึงต้องไม่ใช่ดุลพินิจในการให้ข่าวในลักษณะที่ยืนยันความผิดของผู้ถูกกล่าวหา เพราะการกระทำนั้นมีลักษณะของการละเมิดสิทธิ กล่าวคือ การให้ข่าวยืนยันว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิด ย่อมเป็นการในทางเป็นโทษต่อผู้ต้องหา คือทำให้ผู้ต้องหาต้องคอยค่าลง อันเป็นผลร้ายกับผู้ต้องหา เพราะแม้ในการที่บุคคลที่ศาลมีคำพิพากษาแสดงว่าเป็นผู้กระทำความผิด เจ้าหน้าที่ของรัฐยังไม่มียานาจที่จะมาเปิดเผยต่อสาธารณชนในลักษณะที่ทำให้เขาถูกดูหมิ่นเหยียดหยามได้เลย และการที่ต้องกระทำต่อหน้าสาธารณชนยังเป็นการประธานผู้ต้องหา เพราะการที่เจ้าหน้าที่รัฐให้ข่าวยืนยันว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิด โดยเปิดเผยชื่อ นามสกุล อีกทั้งยังไม่มีมีการปกปิดใบหน้าของผู้ต้องหาให้มิดชิดทำให้ผู้ต้องหาดูเหมือนเป็นผู้กระทำความผิด อันเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยามอย่างมาก และเป็นการลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ลง

(2) ผู้เสียหาย

ส่วนกรณีผู้เสียหายหรือครอบครัวของผู้เสียหาย โดยเฉพาะในคดีเกี่ยวกับความผิดทางเพศอาจจะเป็นเรื่องพูดคุยวิพากษ์วิจารณ์ของบุคคลอื่นทำให้บุคคลเหล่านั้นต้องได้รับความอับอายและเสียชื่อเสียงเช่นเดียวกัน เช่น คดีความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา หากมีการนำตัวผู้ต้องหาข่มขืนมาปรากฏต่อหน้าสาธารณชนจะให้ผู้เสียหายเสื่อมเสียชื่อเสียง ต้องได้รับความอับอายและทรมาณทางด้านจิตใจเพิ่มมากขึ้น ส่วนบุคคลที่เป็นพยานก็อาจไม่ได้รับความปลอดภัยในชีวิตและร่างกาย

กรณีที่มีการจัดแถลงข่าวคดีแอบถ่ายคลิปวิดีโอ นักร้องที่มีชื่อเสียงโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยมีการเปิดเผยข้อมูลคดีของผู้เสียหายทั้งคู่ เช่น สถานที่เกิดเหตุ วันเวลา เป็นต้น และเนื่องจากผู้เสียหายเป็นผู้มีชื่อเสียง จึงส่งผลกระทบต่อ มีผู้คนสนใจเรื่องดังกล่าวและพยายามหาคลิปวิดีโอดังกล่าวมาดูกันอย่างแพร่หลาย ส่งผลให้ผู้เสียหายทั้งคู่ได้รับความอับอายต้องให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับเหตุการณ์ที่ตนเป็นผู้เสียหายทั้งน้ำตา ซึ่งในกรณีดังกล่าวเป็นกรณีที่ผู้เสียหายได้รับความอับอายอย่างมากเนื่องจากเป็นผู้หญิงรวมทั้งยังเป็นผู้มีชื่อเสียงในด้านบันเทิง ผู้เขียนจึงมีความเห็นในกรณีนี้ว่า การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐเปิดเผยข้อมูลของผู้เสียหายนี้ไม่เหมาะสม เนื่องจากส่งผลโดยตรงต่อสภาพจิตใจของผู้เสียหาย และทำให้ผู้เสียหายอับอายและเสียชื่อเสียงอีกด้วย

ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่า การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ปฏิบัติหน้าที่ ควรต้องคำนึงถึงความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับหากได้มีการแถลงข่าว เผยข้อมูลในคดีแก่สื่อมวลชนแล้วจะส่งผลกระทบต่อผู้เสียหายมากน้อยเพียงใด ซึ่งหากว่าส่งผลกระทบด้านลบต่อผู้เสียหายมากกว่าประโยชน์ในการให้ข้อมูล เจ้าหน้าที่ของรัฐก็ควรใช้ดุลพินิจไม่เปิดเผยข้อมูล เช่น ชื่อ สถานที่ทำงาน และที่อยู่ แก่สื่อมวลชน เพื่อเป็นการรักษา คุ้มครอง และเยียวยาชื่อเสียงและจิตใจแก่ผู้เสียหายในคดี

(3) บุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้อง

โดยเฉพาะบุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหา ในเรื่องของความปลอดภัยในชีวิตร่างกาย โดยเฉพาะความเสียหายแก่ชื่อเสียงมีความสำคัญมากต่อบุคคลเหล่านี้ เพราะต้องถูกสังคมประณามเท่ากับได้รับผลร้ายตามไปด้วยทั้งที่ไม่ใช่ผู้กระทำความผิด เพราะเป็นบุคคลใกล้ชิดผู้ต้องหา จะเห็นได้ว่าเมื่อมีการนำตัวผู้ถูกกล่าวหาออกแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน สาธารณชนมักจะเชื่อแล้วว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดจริง หากมีการนำเสนอข่าวจนเป็นที่รู้กันเป็นการทั่วไปย่อมทำให้ครอบครัวของผู้ต้องหา ไม่ว่าจะเป็นบิดา มารดา ภรรยา บุตรและญาติพี่น้องมักจะได้รับผลร้ายไปด้วยไม่มากนักน้อย เช่น อาจทำให้ต้องได้รับความอับอาย หรืออาจกลายเป็นที่รังเกียจของบุคคลรอบข้าง โดยเฉพาะคดีที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้มีชื่อเสียงในสังคม ยังมีชื่อเสียงมาก ยังได้รับ

ความอับอายมาก จนบางครั้งต้องย้ายที่อยู่หนี ส่งผลให้พวกเขาต้องได้รับผลร้ายเสมือนกับว่าคกเป็นผู้กระทำผิดเสียเองก็อาจได้รับผลกระทบด้วยส่งผลให้ต้องทนทุกข์ทรมาน

การให้ข่าวของเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงควรมีขอบเขตที่ชัดเจนและกระทำในช่วงเวลาที่เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ทุกฝ่าย กล่าวคือ ควรให้ข่าวแก่สื่อมวลชนอย่างระมัดระวังโดยคำนึงถึงสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาเป็นสำคัญ เนื่องจากบุคคลดังกล่าวยังเป็นเพียงผู้ต้องสงสัยเท่านั้น ไม่ใช่ผู้ที่ศาลมีคำพิพากษาว่ากระทำความผิด อีกทั้งการแถลงข่าวควรกระทำขึ้นในช่วงเวลาภายหลังที่ศาลมีคำพิพากษาแล้วว่า บุคคลนั้นกระทำความผิด โดยพิจารณาถึงลักษณะแห่งการกระทำความผิดว่า หากมีการแถลงการกระทำของผู้กระทำผิดนั้น จะเกิดประโยชน์แก่สังคมหรือไม่ หรือมีประโยชน์มากน้อยเพียงใด หากลักษณะของการกระทำผิดเป็นเพียงข่าวอาชญากรรมในลักษณะที่เคยเกิดขึ้นมาแล้ว ละไม่เกิดประโยชน์ในการเตือนภัยใดๆ แก่สังคม ก็ไม่ควรนำมาเป็นประเด็นในการแถลงข่าว เพราะไม่เฉพาะเพียงผู้ต้องหาและครอบครัวของผู้ต้องหาเท่านั้นที่อาจได้รับผลกระทบ แต่ยังมีบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องและอาจได้รับผลกระทบด้วย ไม่ว่าจะเป็นครอบครัวของผู้เสียหาย และตัวผู้เสียหายเองก็อาจได้รับผลกระทบด้วย

การให้ข่าวยืนยันว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำผิด นอกจากจะมีความเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาแล้ว อาจเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิของผู้เสียหาย พยาน และครอบครัวของทั้งผู้ต้องหาและผู้เสียหาย

ดังนั้น อาจสรุปได้ว่าการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐให้ข่าวเป็นการยืนยันว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิด เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงควรใช้ดุลพินิจเปรียบเทียบระหว่างประโยชน์สาธารณะกับการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลว่าสิ่งไหนสำคัญกว่ากัน มิเช่นนั้นอาจจะละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาและบุคคลที่เกี่ยวข้องได้

4.3.2 จุดประสงค์หลักในการแถลงข่าวของเจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่

เนื่องจากการนำผู้ถูกกล่าวหาออกแสดงต่อสื่อมวลชนอยู่ภายใต้ความควบคุมของเจ้าหน้าที่ของรัฐฝ่ายเดียว การกระทำจึงขาดการตรวจสอบซึ่งกันและกัน อาจไม่โปร่งใส ซึ่งนับว่าเป็นจุดบกพร่องในทางปฏิบัติที่เป็นปัญหาอย่างยิ่ง กล่าวคือ แม้ในปัจจุบันกฎหมายไทยจะยังไม่มีกฎหมายที่ระบุเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การปฏิบัติในการนำผู้ถูกกล่าวหาออกแสดงต่อสื่อมวลชนไว้อย่างชัดเจนและมีสภาพบังคับ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตาม แต่ก็มิระเบียบหน่วยงานและโทษทางวินัยระบุว่าการที่เจ้าหน้าที่รัฐดำเนินการฝ่าฝืนจะต้องถูกลงโทษทางวินัย แต่ปรากฏว่าในทางปฏิบัตินอกจากจะไม่ถูกลงโทษแล้ว บางครั้งยังได้รับความดีความชอบส่งผลให้ได้รับความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานอีกด้วย

ตัวอย่าง เช่น คดีที่โจทก์ฟ้องว่าจำเลยผู้เป็นเจ้าพนักงานของรัฐแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน ทำให้ประชาชนเชื่อว่า โจทก์ใช้ตำแหน่งหน้าที่ไม่ชอบ ทุจริต เรียกผลประโยชน์ซึ่งทำให้โจทก์ได้รับความเสียหาย ต้องเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง ขอให้ลงโทษจำเลยฐานหมิ่นประมาท คดีนี้ศาลพิพากษายกฟ้อง โดยให้เหตุผลว่าในการแถลงข่าว จำเลยไม่ได้มีลักษณะใส่ความยืนยันว่า โจทก์เป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่ไม่ชอบ และให้เหตุผลอีกประการหนึ่งว่าไม่ปรากฏข้อเท็จจริง เรื่องอื่นใดที่จะชี้ได้ว่าจำเลยมีเจตนาร้าย จึงใจกลั่นแกล้งใส่ความโจทก์โดยไม่สุจริต ดังนั้น การแถลงข่าวของจำเลยไม่เป็นการหมิ่นประมาทโจทก์¹¹¹ จากการวิเคราะห์คำพิพากษาดังกล่าวจะ เห็นได้ว่า การนำผู้ถูกกล่าวหาออกแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนนั้น การกระทำความผิดจะต้องพิจารณา ถึงเจตนาที่แท้จริงของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเป็นหลัก หากว่าการแถลงข่าวมีขึ้นเพื่อประโยชน์สาธารณะ โดยอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสมก็ถือว่าเป็นการใช้ดุลพินิจที่เหมาะสม และไม่กระทบต่อสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา ดังเช่นคำพิพากษาศาลฎีกาข้างต้น

ดังนั้น เมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการนำผู้ถูกกล่าวหาออกแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน ผู้เขียนมีความเห็นว่า เจ้าหน้าที่รัฐควรใช้ดุลพินิจพิจารณาว่า จุดประสงค์ของการจัดแถลงข่าวแต่ละครั้ง กระทำเพื่อวัตถุประสงค์ใด ให้ประโยชน์มากกว่าผลเสียที่จะได้รับหรือไม่ หากมีการจัดแถลงข่าว จะส่งผลดีต่อรูปคดีหรือเป็นการเตือนภัยแก่สาธารณชน ก็สมควรจัดให้มีการแถลงข่าว แต่หากว่า วัตถุประสงค์กระทำขึ้นเพียงเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ผลงาน ก็ไม่สมควรจัดขึ้น

4.3.3 ผลกระทบต่อความยุติธรรมของคดี

ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา องค์การที่เกี่ยวข้องมักจะเป็นองค์การที่ต้องใช้ดุลพินิจ เป็นหลัก ซึ่งตามหลักประกันสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาต้องได้รับการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม ตั้งแต่ขั้นก่อนพิจารณาคดี และในชั้นพิจารณาคดี ด้วยเหตุนี้จึงไม่ควรให้มี เหตุอื่น ให้เข้ามามีผลกระทบต่อดุลพินิจในการตัดสินใจ แต่ว่าการนำผู้ถูกกล่าวหาออกแถลงข่าว ต่อสื่อมวลชนนั้นเป็นผลมาจากการยอมรับสารภาพของผู้ถูกกล่าวหาและเป็นการยินยอมของผู้ถูก กล่าวหาหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจอาจเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาให้การรับสารภาพและคดีดังกล่าวเป็น ประโยชน์สาธารณะ จึงจัดให้มีการแถลงข่าวขึ้น เมื่อปรากฏเป็นภาพข่าวเผยแพร่ต่อสาธารณชน ย่อมทำให้ผู้รักษากฎหมายที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้รับรู้และอาจมีผลต่อการ ใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจของผู้พิจารณาโดยตรงไม่มากนักน้อย กล่าวคือ เมื่อมีการนำผู้ถูกกล่าวหา ออกแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน อาจส่งผลถึงดุลพินิจในการสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องของอัยการซึ่งหาก

¹¹¹ คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ คดีหมายเลขดำที่ 5572/2550 คดีหมายเลขแดงที่ 5593/2551.

อัยการเจ้าของสำนวนเชื่อตามและมีความเห็นควรสั่งฟ้อง หากผู้ต้องหาไม่ใช่ผู้กระทำความผิดที่แท้จริงแล้ว อาจไม่ได้รับความยุติธรรม แต่หากสาธารณชนเชื่อว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิด แต่อัยการเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ก็อาจเป็นที่เคลือบแคลงสงสัยต่อสาธารณชนว่าอัยการมีส่วนได้เสียหรือไม่สำหรับในการพิจารณาคดีของผู้พิพากษานั้น อาจทำให้ศาลโน้มเอียงเกิดอคติซึ่งอาจส่งผลต่อกระบวนการยุติธรรมในภายภาคหน้า และทำให้กระบวนการยุติธรรมขาดความน่าเชื่อถือ เช่น ในกรณีที่ผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดจริงแต่กฎหมายอาจเห็นว่ามีไม่ผิด เพราะมีสิทธิป้องกัน หรือ วิกฤติขณะก่อเหตุ ผู้ต้องหาไม่มีสิทธิที่จะต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ แต่การนำผู้ถูกกล่าวหาออกแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น เป็นการโน้มน้าวให้ศาลเชื่อในเชิงอคติก่อนแล้ว เพราะจากภาพข่าวหรือบทสัมภาษณ์ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ให้ข่าวผ่านสื่อมวลชนนั้น ย่อมทำให้ศาลโน้มเอียงเพราะเชื่อ ดังนั้นในการพิจารณาคดี ผู้พิพากษามีอคติก่อน ทั้งที่ในบางคดีผู้ต้องหาอาจจะไม่ผิด เพราะถูกบังคับ แต่ในที่สุดศาลอาจตัดสินลงโทษผู้ต้องหาว่าผิดให้ต้องรับโทษ ซึ่งหากเป็นผู้กระทำผิดที่แท้จริงก็ดีไป แต่ถ้าเป็นผู้บริสุทธิ์ก็ต้องทำให้เขาได้รับผลร้ายถูกต้องโทษโดยไม่มี ความผิด

ดังนั้น การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ในชั้นสอบสวนในการจัดแถลงข่าวจึงมีความสำคัญอย่างมาก ที่จะส่งผลต่อดุลพินิจในชั้นศาล เพราะการที่ศาลเคยเห็นภาพการแถลงข่าวจากสื่อต่างๆ มาแล้ว ศาลอาจมีอคติ เกิดความเชื่อและคล้อยตามได้ ส่งผลให้ขณะพิจารณาคดีอาจมีจิตใจโน้มเอียงเชื่อตามสิ่งที่ตนได้รับรู้ ทั้งที่พยานหลักฐานส่วนอื่นอาจยังมีข้อสงสัยอยู่ก็ตาม เท่ากับเป็นการทำลายหลักการพิสูจน์พยานหลักฐานที่ต้องรับฟังจนปราศจากข้อสงสัย เพราะฉะนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐในชั้นสอบสวนจึงควรใช้ดุลพินิจที่เหมาะสมในการเปิดเผยข้อมูลหรือการให้ข่าว เนื่องจากอาจส่งผลกระทบต่อความยุติธรรมต่อคดีนั้นๆ ได้

4.3.4 ขอบเขตในการแถลงข่าวของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

แม้จะเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะต้องแจ้งข่าวคดีอาญาให้สาธารณชนทราบเพื่อประโยชน์สาธารณะในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมอันเป็นการสอดคล้องกับสิทธิที่จะรับรู้ของสาธารณชน แต่การแจ้งข่าวของเจ้าหน้าที่ตำรวจควรมีขอบเขตเพื่อมิให้กระทบสิทธิส่วนบุคคลและการกลับเข้าสู่สังคมของผู้ถูกกล่าวหา รวมทั้งมิให้กระทบต่อความเที่ยงธรรมของผู้พิพากษาและคงไว้ซึ่งความเชื่อมั่นศรัทธาของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรม เพราะหากคำสั่งของพนักงานอัยการหรือคำพิพากษาของศาลเป็นไปในทางตรงกันข้ามกับที่ได้มีการให้ข่าวไว้ อาจทำให้ภาพพจน์การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่และพนักงานอัยการเสื่อมเสียไปและทำให้ประชาชนเกิดความเคลือบแคลงใจต่อคำพิพากษาของศาล การนำผู้ถูกกล่าวหาคดีอาญาออกแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน จึงต้องมีขอบเขตด้วยข้อพิจารณาประกอบดังต่อไปนี้

1) การให้ข่าวของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่นำผู้ถูกกล่าวหามาแถลงข่าวหรือปิดป้ายชื่อผู้ถูกกล่าวหา รวมทั้งติดต่อให้สื่อมวลชนถ่ายภาพ และนำภาพผู้ต้องหาไปเผยแพร่ อันเป็นการกระทำที่ลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ลงและขัดต่อหลักที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด ทั้งนี้เพราะการตกเป็นผู้ต้องหาทำให้ดำเนินคดีอาญาเป็นไปด้วยความรีบร้อนเท่านั้น มิใช่ว่าสิทธิของความเป็นมนุษย์จะลดลงไปด้วย นอกจากจะเป็นการเสื่อมเสียต่อสิทธิในชื่อเสียงของผู้ต้องหาแล้ว ยังกระทบต่อการกลับเข้าสู่สังคมของผู้นั้นด้วย รวมทั้งการนำผู้ต้องหามาแถลงข่าวอาจมีผลกระทบต่อภาพพจน์ชื่อเสียงการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจและสำนักงานตำรวจแห่งชาติโดยรวม ในกรณีที่มีการพิสูจน์ต่อมาภายหลังว่าผู้ต้องหานั้นไม่ได้กระทำความผิดตามที่ได้มีการแถลง

นอกจากนี้ข้อสังเกตว่าคดีที่มีการนำตัวผู้ถูกกล่าวหามาแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนส่วนใหญ่เป็นคดียาบ้า การเปิดเผยเพื่อให้ประชาชนทราบถึงการกระทำที่เป็นการบ่อนทำลายชาติ แม้จะเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะในการป้องกันอาชญากรรมมิให้ผู้อื่นเอาเป็นเยี่ยงอย่างก็ตาม แต่การเปิดเผยควรมีขอบเขตเฉพาะแหล่งที่เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าจับกุม วิธีการลักลอบซื้อขาย กลุ่มลูกค้าที่ติดต่อซื้อเพื่อประโยชน์ในการที่ประชาชนจะได้หลีกเลี่ยงหรือป้องกันการเข้าไปเกี่ยวข้องกับสถานที่หรือกลุ่มบุคคลต้องสงสัย รวมทั้งยังป้องกันเด็กและเยาวชนไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดด้วย โดยไม่จำเป็นต้องนำผู้ถูกกล่าวหามาแถลงข่าวหรือแพร่ภาพทางสื่อมวลชน เพราะเป็นการกระทำที่กระทบต่อเกียรติของผู้ถูกกล่าวหา และไม่เป็นประโยชน์ต่อการรวบรวมพยานหลักฐาน เพราะคดีดังกล่าวไม่ต้องการผู้เสียหาย

การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับผู้ต้องหาคดีอาญาโดยการนำผู้ต้องหามาแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนโดยบางครั้งปิดป้ายชื่อไว้ที่ด้านหลังของผู้ถูกกล่าวหาจึงเป็นสิ่งที่ต้องห้าม เพราะไม่มีประโยชน์ต่อสาธารณะ ดังนั้นเพื่อมิให้มีการเปิดเผยข้อมูลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกกล่าวหาและขณะเดียวกันยังคงไว้ซึ่งประโยชน์สาธารณะในการรับรู้ข่าวคดีอาญาเพื่อป้องกันปราบปรามอาชญากรรม การเปิดเผยข้อมูลจึงควรมีขอบเขตที่เหมาะสม

2) การดำเนินคดีอาญามีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคล จึงต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในฐานะที่เขาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้นด้วย ตามหลักวิธีพิจารณาความอาญาที่ซึ่งต้องประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ คือ ความเป็นเสรีนิยม ความเป็นประชาธิปไตย และต้องมีคุณลักษณะที่เปิดโอกาสให้บุคคลกลับเข้าสู่สังคมได้อีก¹¹² กล่าวคือ วงกรอบอำนาจของเจ้าหน้าที่

¹¹² คณิต ณ นคร ค (2531). พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 15) พ.ศ. 2527. หน้า 333.

ของรัฐเกี่ยวกับเปิดเผยข้อมูลในคดีอาญาให้เกิดความชัดเจน ทั้งในเรื่องของการให้ข่าว แนวทางปฏิบัติ และโทษของการฝ่าฝืนจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างเช่น แนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในกรณีของระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดที่กำหนดให้ ปกปิดเป็นหลัก เปิดเผยเป็นข้อยกเว้น แต่จะต้องสอดคล้องกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และห้ามมีการนำตัวผู้ถูกกล่าวหาออกแถลงข่าวและห้ามเปิดเผยข้อมูลที่เป็นการสื่อถึงตัวผู้ถูกกล่าวหา การแถลงข่าวของเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องมีการรอบอย่างชัดเจนว่าการแถลงข่าวจะต้องสรุปเพียงประโยชน์ที่ประชาชนควรจะรับรู้เพื่อป้องปรามอาชญากรรมเท่านั้น เช่น ลักษณะการกระทำผิด วิธีการกระทำผิดและของกลางที่ได้จากการจับกุม แต่มีการเปิดเผยข้อมูลได้เฉพาะในบางกรณีที่มีความจำเป็น เช่น ในสหพันธรัฐเยอรมนีนั้น มีรายการโทรทัศน์รายการหนึ่งใช้ชื่อว่า “XY Ungelost” ความหมายของชื่อรายการโทรทัศน์ดังกล่าวก็คือ “อาชญากรนิรนามที่ยังคลี่คลายไม่ได้” เป็นรายการโทรทัศน์ที่เป็นการร่วมมือกันระหว่างสถานีโทรทัศน์เยอรมันกับสถานีโทรทัศน์สวิส เป็นการดำเนินรายการโดยนำเอาแฟ้มอาชญากรรมสำคัญๆ ที่ยังไม่ทราบตัวผู้กระทำผิดมาออกอากาศเพื่อขอความร่วมมือจากประชาชนผู้ชมรายการของทั้งสองประเทศให้ช่วยแจ้งเบาะแส รายการนี้ได้ผลเป็นที่น่าพอใจทีเดียว เป็นการที่วงการสื่อช่วยรัฐอีกทางหนึ่ง¹¹³ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา และเพื่อไม่ให้เกิดการเสนอข่าวกระทบต่อกระบวนการยุติธรรม

3) การบัญญัติหลักประกันสิทธิให้ผู้ต้องหา เมื่อมีบทบัญญัติให้อำนาจกระทำแล้ว ย่อมจะต้องมีหลักประกันสิทธิบางประการให้ผู้ต้องหา โดยบัญญัติเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าไม่ว่าในกรณีใดๆ ห้ามไม่ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในการนำผู้ถูกกล่าวหาตัวไปแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน เพราะนอกจากจะส่งผลเสียต่อตัวผู้ถูกกล่าวหาเองแล้ว หากว่าการแถลงข่าวนั้นเป็นไปในทางเรียกร้องความสนใจจากสาธารณชน ก็อาจส่งผลเสียต่อส่วนรวมได้ เพราะในทางจิตวิทยานั้น มนุษย์เรียกร้องความสนใจจากผู้อื่น การเรียกร้องความสนใจในทางบวก (Positive) ไม่เกิดความเสียหายต่อส่วนรวม แต่หากให้หรือส่งเสริมให้มีการเรียกร้องความสนใจในทางลบ (Negative) ก็จะเกิดความเสียหายต่อส่วนรวม¹¹⁴ ทั้งนี้หากเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ โดยมีการนำตัวผู้ถูกกล่าวหาไปแถลงข่าว ก็ต้องมีบทบัญญัติของกฎหมายความผิดและบทลงโทษเอาไว้

เนื่องจากปัจจุบันองค์กรในกระบวนการยุติธรรมของไทย ยังไม่ค่อยระมัดระวังในการให้ข่าวและบริการข่าวสารเกี่ยวกับคดี การให้ข่าวหรือบริการข่าวสารจึงมักไม่ใช้การประชาสัมพันธ์

¹¹³ คณิต ฌ นคร. (2553, มิถุนายน). “การอ่านคำพิพากษาคดียี้ดทรัพย์.” มติชนสุดสัปดาห์. หน้า 29.

¹¹⁴ คณิต ฌ นคร. (2553, กรกฎาคม). “การอ่านคำพิพากษาคดียี้ดทรัพย์.” มติชนสุดสัปดาห์. หน้า 29.

(Public relation) หากแต่โน้มไปในทางโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda)¹¹⁵ การจัดตั้งองค์กรหรือเจ้าหน้าที่เพื่อควบคุมในเรื่องของการให้ข่าวหรือเปิดเผยข้อเท็จจริงของผู้ถูกกล่าวหาแก่สาธารณชน โดยเฉพาะ เช่น ให้ทนายความของผู้ถูกกล่าวหาหรืออัยการเข้าร่วมฟังการแถลงข่าว เพื่อเป็นการพิทักษ์สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาและยัง ควบคุมเจ้าหน้าที่ของรัฐในการให้ข้อมูลข่าวสารแก่สาธารณชนไปในตัวด้วย

¹¹⁵ คณิต ณ นคร. (2553, มิถุนายน). “การอ่านคำพิพากษาคดียี่ดทรัพย์.” มติชนสุดสัปดาห์. หน้า 30.